

DECIZIE

19 iulie 2012

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecător
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Valeriu Arhip
Valentin Barba

examinând în ședință publică recursul declarat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Pantelei Sandulachi împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale

împotriva hotărârii Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012, prin care acțiunea a fost admisă parțial

constată:

La 01 noiembrie 2011, Pantelei Sandulachi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale.

În motivarea acțiunii a indicat că la 24 aprilie 1998 el, în calitate de Director General al firmei „Agromelcom-LMS” (în prezent - „Agromelcom-PGS”), a semnat un contract de credit cu BC „Universalbank” SA. În vederea asigurării rambursării creditului au fost încheiate trei contracte de gaj, printre care și contractul de gaj cu firma SA „Loteria Moldovei” (la acel moment compania SA „Loteria Moldovei” era unul din fondatorii principali ai firmei „Agromelcom-LMS”, iar el deținea și funcția de Director General), prin care au fost transmise în gaj Băncii bunuri materiale în valoare de 294934 lei, contract care a fost autentificat notarial și înregistrat la Ministerul Justiției RM. Menționează că Banca verificând și aprobând toate documentele prezentate, fără obiecții a luat decizia de acordare a creditului firmei „Agromelcom-LMS”, ajustându-și decizia prin motivația că el în calitate de Director General al SA „Loteria Moldovei” avea suficiente împuterniciri statutare pentru a semna contracte în valoare ce nu depășeau 300000 dolari SUA.

Invocă că Banca niciodată nu a solicitat de la el extrasul din procesul-verbal al Adunării generale a fondatorilor SA „Loteria Moldovei” cu privire la acordul de gajare a bunurilor, iar el din propria inițiativă nu a prezentat acest document Băncii,

fapt care a fost confirmat de către toți reprezentanții Băncii menționate, care au depus ulterior mărturii atât în cadrul urmăririi penale, cât și în instanța de judecată.

În anul 2002, peste 5 ani de la semnarea contractului de gaj nominalizat, Banca pentru a-și ajusta pretențiile sale față de bunul gajat de SA „Loteria Moldovei”, a pus în circuitul public un „Extras” din procesul-verbal al Adunării fondatorilor SA „Loteria Moldovei”, în care era aplicată semnătura lui și care confirma acordul fondatorilor la transmiterea în gaj a bunurilor în valoare de 294934 lei. Drept urmare, noua conducere a companiei SA „Loteria Moldovei” în februarie 2002 s-a adresat cu o petiție către Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău pentru a stabili toate circumstanțele apariției „Extrasului”, inclusiv apartenența și contribuția lui ca fost Director general la acest document.

Peste câteva luni de examinare, petiția, depusă de SA „Loteria Moldovei”, a fost expediată Procuraturii sect. Centru mun. Chișinău, care la 02 mai 2002, a pornit cauza penală împotriva lui, fiind învinuit de faptul că în perioada anului 1998, deținând funcția de Director general al SA „Loteria Moldovei”, având ca scop dobândirea prin înșelăciune a unui credit bancar de către SRL „Agromelcom –LMS”, a falsificat Extrasul din procesul-verbal al Adunării Generale a Asociațiilor SA „Loteria Moldovei” nr. 58 din 28 aprilie 1998 privind acordul la gajarea fondurilor fixe în sumă de 294934 lei în vederea asigurării creditului acordat de BC „Universalbank” SA societății ÎM „Agromelcom-LMS” SRL, care a fost creată la 01 aprilie 1998 de către el, fapt prin care a cauzat daune considerabile intereselor SA „Loteria Moldovei”. La fel prezentând Extrasul nominalizat la BC „Universalbank” SA, a primit un credit bancar în sumă de 114000 USD, care la 05 august 1998 constituiau 542218,2 lei, fapt prin care a cauzat daune considerabile Băncii în sumă de 542218,2 lei.

Afirmă că pe parcurs, împotriva lui a mai fost pornită o cauză penală de către Procuratura anticorupție în temeiul art. 251 Cod penal, fiind învinuit de înstrăinarea unui bun gajat, transmis la 16 ianuarie 2004 Băncii de Economii ca garant al unui contract de credit cu firma SRL „Ișcompan” al cărei administrator și fondator era el.

În iunie 2006, ambele cauze penale au fost conexe într-un singur proces penal examinat de către Judecătoria sect. Centru mun. Chișinău (Judecător Ion Țurcan).

Prin sentința Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006 el a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 238 și art. 251 Cod penal, fiindu-i numită o pedeapsă penală definitivă sub formă de amendă în mărime de 1800 unități convenționale, cu admiterea în principiu a acțiunii civile înaintate de BC „Universalbank” SA, urmând ca asupra acesteia să se pronunțe instanța civilă.

Indică că pronunțând la 15 septembrie 2006, doar dispozitivul sentinței, care ulterior a dispărut din materialele dosarului, consideră că prima instanță urma conform art. 399 alin. (1) CPP, să comunice în scris despre redactarea sentinței motivate, însă doar la 01 februarie 2007, prima instanță a înștiințat oficial numai Procuratura sect. Centru mun. Chișinău despre intrarea în vigoare a sentinței redactate cu anexarea acesteia la dosarul de supraveghere.

Mai indică că prima instanță nu numai că nu i-a expediat lui înștiințare despre redactarea sentinței sau copia acesteia, dar a inițiat și a pornit ilicit procedura de

executare a sentinței, fără ca aceasta să devină definitivă și executorie. Astfel, în mod flagrant au fost încălcate art. 14 Codului de executare și în special art.466 CPP.

Susține că a aflat ocazional la 06 aprilie 2007 despre existența sentinței redactate, fiind chemat la Oficiul de Executare Buiucani și anunțat că este inițiată procedura de încasare a amenzii de 36000 lei. Astfel, doar la 10 aprilie 2007 el a primit copia sentinței redactate, fapt confirmat documentar prin semnătura personală aplicată la o pagină din dosarul penal și prin certificatul eliberat de cancelaria Judecătoriei sect. Centru mun. Chișinău.

Nefiind de acord cu Sentința pronunțată la 25 aprilie 2007 a declarat apel, solicitând casarea sentinței de condamnare și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie achitat în tot volumul învinuirii, pe motiv că faptele sale nu constituie elementele componente infracțiunii și nu s-a constatat existența faptei infracțiunii referitor la „Extrasul” din procesul-verbal prezentat la BC „Universalbank” SA, cât și faptul că el ar fi înstrăinat juridic bunul gajat, prin cauzarea Băncii de Economii a prejudiciului în sumă de 625000 lei.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2007, apelul lui a fost admis integral, sentința casată și pronunțată o nouă hotărâre, prin care el a fost achitat pe art. 123/1 Cod penal (red. Legii anului 1961) și pe art. 251 Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

Drept urmare a recursului declarat de procuror, prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 04 decembrie 2007, a fost casată decizia instanței de apel și restituită pricina spre rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a constatat că în materialele cauzei lipsește dispozitivul sentinței, iar din procesul-verbal al ședinței de judecată din 15 septembrie 2006 rezultă că sentința a fost pronunțată în mod integral. Totodată instanța de recurs a menținut și poziția lui, precum că 15 septembrie 2006 în ședința primei instanțe a fost pronunțat doar dispozitivul sentinței. Mai mult, s-a stabilit că prima instanță nu l-a înștiințat pe inculpat despre redactarea sentinței, curmându-i în așa fel posibilitatea de a beneficia efectiv de accesul la justiție prin depunerea în termen de 15 zile a apelului.

La fel materialele cauzei atestă că dosarul penal a fost transmis în cancelaria Judecătoriei Centru numai la 11 ianuarie 2007 - peste 4 luni de la pronunțarea sentinței, iar la 10 februarie 2007 copia sentinței redactate a fost expediată doar procurorului.

Rejudecând apelul depus de el împotriva sentinței Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006, prin decizia din 16 aprilie 2008 Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău l-a respins ca fiind depus peste termen, în acest sens reținând că sentința a fost pronunțată integral la 15 septembrie 2006, iar cererea de apel a fost depusă la 25 aprilie 2007. Instanța de apel a mai invocat că însuși apelantul susținând că a aflat despre existența sentinței redactate la 06 aprilie 2007, a depus cererea de apel doar la 25 aprilie 2007, adică peste 19 zile, iar repunerea în termen nu a fost solicitată și temei pentru repunere nu au fost invocate.

În recursul ordinar declarat de el la 02 iunie 2008 împotriva sentinței Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006 și deciziei Colegiului

penal al Curții de Apel Chișinău din 16 aprilie 2008, a fost solicitat casarea acestora și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care el să fie achitat de învinuirea în baza art. 123/1 Cod penal (1961) și în baza art. 251 Cod penal (2002), din motivul că faptele încriminate nu întrunesc elementele infracțiunii.

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29 iulie 2008 a fost admis recursul ordinar declarat de el, casată decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea apelului pentru a treia oară, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs a reținut că instanța de apel a ignorat dispozițiile instanței de recurs formulate în decizia din 04 decembrie 2007.

De asemenea, instanța de recurs a mai concluzionat că circumstanțele obiective atenționate în decizie au fost ignorate de către instanța de apel, care nu a apreciat sub nici o formă încălcările esențiale ale drepturilor procesuale ale inculpatului de către instanța de fond, care a emis și a expediat ilicit titlul executoriu, fără ca sentința să devină definitivă, prin ce au fost încălcate prevederile art. 466 alin. (1) CPP și art. 180 alin. (1) și (2) Cod de executare.

În șirul gravelor erori comise de către instanța de apel, instanța de recurs a menționat și aspectul că Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a ignorat faptul că încheierea executorului judecătoresc al Oficiului de executare Buiucani din 03 aprilie 2007 privind primirea documentului executoriu, intentarea procedurii de executare a sentinței și acordarea termenului de executare benevolă a fost casată ca fiind ilegală prin încheierea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 25 mai 2007 cu încetarea procedurii executorii. Astfel, actul procedural despre începerea executării sentinței, fiind declarat nul, nu poate fi invocat de către instanța de apel în agravarea situației inculpatului în propriul apel.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a concluzionat că instanța de apel neîntemeiat a respins apelul inculpatului ca depus peste termen, ignorând chiar și faptul că și procurorul în ședința instanței de apel a recunoscut că el a declarat apelul în termen.

Astfel, decizia instanței de apel a fost calificată ca una evident eronată și pentru faptul că nu s-a expus asupra poziției procurorului, care, modificând învinuirea cu reîncadrarea faptei din prevederile art. 238 Cod penal (2002), a solicitat condamnarea în baza art. 209 Cod penal (1961) și aceasta fără a înainta învinuirea respectivă. În concluzie a fost menționat și faptul că în urma gravelor erori comise de către instanța de apel, inculpatul Pantelei Sandulachi continuă să fie condamnat în mod ilegal, deoarece fapta constatată de către prima instanță ca comisă în anul 1998 și încadrată prevederile art. 238 Cod penal (2002) –prezentarea cu bună știință a unor informații false cu scopul obținerii unui credit sau majorării proporției acestuia, sau obținerii unui credit în condiții avantajoase, nu era prevăzută de Codul penal (1961), în care exista un articol relativ echivalent, art. 155/3 - dezafectarea creditului, iar dispoziția acestuia avea alte semne calificative - folosirea mijloacelor de credit contrar destinației indicate în Contractul de credit, faptă care în redacția Codului penal (2002) nu există.

Insistă că prin imitarea rejudecării apelului, instanței de apel i s-a imputat nemijlocit responsabilitatea și de faptul că examinarea cauzei penale pornită la 02 mai 2002 a depășit orice termen rezonabil în sensul prevederilor art. 6 CEDO, în

așa mod fiind constatată o încălcare gravă de către autoritățile Statului a drepturilor lui.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 17 decembrie 2008, a fost repus în termen apelul lui depus la 25 aprilie 2007 împotriva sentinței Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006 și admis în parte, casată sentința Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006 și pronunțată o nouă hotărâre, prin care a fost încetat procesul penal intentat împotriva lui pe art. 123/1 Cod penal (1961) și recalificate pe art. 238 Cod penal (2002), din motiv că fapta lui în această parte nu este prevăzută de Legea penală ca infracțiune. Totodată, instanța de apel a decis de a menține condamnarea lui pe art. 251 Cod penal (2002) sub formă de amendă în mărime de 1000 u. c. în sumă de 20000 lei. La fel instanța de apel a mai stabilit de a admite în principiu acțiunea civilă a BC „Universalbank” SA, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să se pronunțe instanța civilă.

Apreciind reexaminarea apelului ca un act de imitare a justiției, iar decizia instanței ca una absolut nemotivată, nejustificată și eronată el iarăși a depus recurs ordinar, unde a indicat asupra faptului că instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor argumentelor invocate în apel, cât și cererile de completare a acestuia, cu toate că instanța de recurs dispunând rejudecarea pricinii anterior a ordonat explicit că rejudecând apelul instanța de apel urmează să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, adoptând o hotărâre legală și întemeiată în strictă conformitate cu prevederile art. 416 CPP, ținându-se cont că, conform prevederilor art. 436 alin. (2) CPP, pentru instanța de rejudecare indicațiile instanței de recurs sunt obligatorii în măsura în care situația rămâne cea care a existat la soluționarea recursului.

Consideră că și la această rejudecare repetată a cauzei instanța de apel nu numai că a ignorat criticile și prescripțiile imperative ale instanței de recurs, dar și a refuzat să respecte normele de drept procedural art. 414 alin. (3) CPP și art. 407 alin. (2) CPP.

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09 iunie 2009 a fost admis recursul ordinar declarat de el, parțial a fost casată decizia Curții de Apel Chișinău din 17 decembrie 2008 și sentința Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006, fiind dispusă încetarea procesului penal pe art. 251 Cod penal cu eliberarea lui Pantelei Sandulachi de la pedeapsa penală 1000 u. c. (20000 lei). În rest sentința primei instanțe și decizia instanței de apel au fost menținute.

În decembrie 2009, el a depus la CEDO o cerere individuală prezentată în conformitate cu art. 34 al Convenției Europene a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale precum și art. 45 și 47 ale Regulamentului Curții, înregistrată cu nr. 7628/10 Sandulachi contra Moldovei.

În mai 2010, la cerința responsabililor de la CEDO, a fost expediat rezumatul cererii depuse în decembrie 2009.

Indică că în fața înaltei Curți, el a pretins încălcarea de către Republica Moldova a normelor Convenției Europene și anume a solicitat:

1. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Judecătoriei Centru mun. Chișinău (Judecător Ion Turcan) la pronunțarea sentinței din 15 septembrie 2006, Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău (Judecători

D. Panov, V. Gurin, E. Conoval) la pronunțarea deciziei din 16 aprilie 2008, Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău (Judecători Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib) la pronunțarea deciziei din 16 decembrie 2008, Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție la pronunțarea deciziei din 09 iunie 2009 (Judecători T. Popovici, A. Plămădeală, Iu. Diaconu, Iu. Cimpoi) a articolului 6 § 1 al Convenției - dreptul la un proces echitabil la o instanță imparțială și obiectivă.

2. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Organului de urmărire penală (Procuratura sect. Buiucani - Procuror A. Matiușenco, Procuratura sect. Centru - Procurori C. Arabadji, A. Rusu, A. Bolocan, Iu. Alexa, Iu. Garaba, N. Geru), instanței de fond (Judecător I. Țurcan), instanței de Apel (Judecători D. Panov, V. Gurin, E. Conoval, Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib), a dreptului lui la un proces într-un termen rezonabil - articolul 6 § 1 CEDO.

3. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Procuraturii sect. Centru (Procurori - C. Arabadji, A. Rusu, A. Bolocan, Iu. Alexa, Iu. Garaba, N. Geru), instanței de fond (Judecător I. Țurcan), instanței de apel (Judecători Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib) a dreptului lui la libera circulație așa cum este recunoscut și garantat la § 1 și §2 ale art. 2 din Protocolul 4 și art. 8 §2 - respectul vieții private și de familie - al Convenției Europene.

4. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Procuraturii sect. Centru mun. Chișinău a dreptului lui de a nu fi urmărit încă odată pentru aceeași faptă pentru care deja a fost urmărit, fiind pus sub o învinuire mai gravă - art. 4 din Protocolul 7 la Convenția Europeană.

5. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Procuraturii sect. Buiucani (Procuror A. Matiușenco), Procuratura sect. Centru (Procurori C. Arabadji, A. Rusu, A. Bolocan, Iu. Alexa, Iu. Garaba, N. Geru), instanței de fond (Judecător I. Țurcan), Colegiilor penale a Curții de Apel Chișinău (Judecători D. Panov, V. Gurin, E. Conoval, Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib), Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție (Judecători T. Popovici, A. Plămădeală, Iu. Diaconu, Iu. Cimpoi) a dreptului lui la apărare prevăzut de art. 6 § 3 lit. c) al Convenției Europene.

6. Să fie recunoscută încălcarea de către Republica Moldova în persoana Judecătoriei Centru mun. Chișinău (Judecător I. Țurcan), Colegiilor penale a Curții de Apel Chișinău (Judecători D. Panov, V. Gurin, E. Conoval, Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib), a dreptului lui să întrebe sau să solicite audierea martorilor acușării, drept prevăzut de art. 6 § 3 lit. d) al Convenției Europene.

Totodată în conformitate cu art. 41 al Convenției a solicitat recuperarea prejudiciului material în valoare de 1 600 000 Euro și compensație morală de 800000 Euro, câte 100000 Euro pentru fiecare an cât a durat cauza penală împotriva sa, pornită ilicit și la comandă la 02 mai 2002 în baza fabricării probelor și circumstanțelor, stare de fapt ce i-au adus lui și familiei sale nu numai suferințe psihologice de o intensitate deosebit de gravă, dar l-au privat de un șir de drepturi fundamentale ce i-ar fi permis să asigure familiei sale un trai decent și corespunzător, să-și construiască o carieră politică, fiind anterior Deputat în Primul Parlament și votant al Declarației de Independență, ulterior activând în calitate de Consilier al Primului Președinte al Republicii Moldova, și de membru al Guvernului ca Ministru

al Tineretului, Sportului și Turismului. De asemenea a solicitat o compensație pentru acoperirea cheltuielilor de judecată pe care le va suporta în acest proces și care vor fi prezentate pe parcurs.

La 29 septembrie 2011, secția a treia a Curții Europene i-a expediat o scrisoare, prin care a constatat că la 01 iulie 2011 în Republica Moldova a intrat în vigoare Legea nr. 87 privind repararea de către Stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, publicată în Monitorul Oficial nr. 107-109/282 din 01 iulie 2011.

Indică că la fel Curtea Europeană a solicitat să fie informată până la 10 noiembrie 2011 dacă dânsul intenționează să se adreseze instanței de judecată națională în baza Legii nominalizate, reiterând faptul că dacă această cale de recurs nu va fi eficientă în conformitate cu exigențele Convenției, apoi el este în drept să sesizeze, în modul stabilit, Curtea Europeană.

Afirmă că Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a constatat în decizia din 29 iulie 2008 examinarea cauzei penale pornită la 02 mai 2002 a depășit orice termen rezonabil în sensul prevederilor art. 6 CEDO. Iar, în decizia din 09 iunie 2009 a reiterat faptul dat.

Insistă că durata exagerată în timp a procedurilor efectuare de către OUP, cât și de instanțele de judecată, nu pot fi explicate și justificate prin complexitatea cauzei penale pornite la 02 mai 2002, deoarece proba de bază de învinuire adusă lui și anume extrasul din procesul-verbal al Adunării generale a asociaților SA „Loteria Moldovei” din 28 aprilie 1998 cu privire la acordul la gajarea fondurilor fixe în sumă de 294934 lei în vederea asigurării creditului acordat ÎM „Agromelcom-LMS” SRL de către Bancă, a fost la dispoziție din prima zi a sesizării OUP și toată învinuirea a fost construită numai pe baza acestei probe, nefiind stabilit timp de 8 ani sursa de provenire a acestui „Extras”.

Consideră că complexitatea cauzei a fost determinată doar de comportarea autorităților relevante ale Statului, care pe parcursul anilor, au neglijat și au respins multiplele demersuri și cerințe ale lui în vederea stabilirii adevărului referitor la apariția „Extrasului”, însă care au fost lăsate fără examinare.

Ce ține de episodul presupusei înstrăinări de gaj, remarcă că aceasta a fost determinată nu de existența unor bariere ce ar fi constituit impedimente esențiale în dezvăluirea acestuia fapt, dar din lipsa de elementare cunoștințe din partea procurorilor, cât și judecătorilor.

Menționează că bunul de 500 de tone de grâu niciodată nu a fost gajat de el ca persoană fizică, acest bun fiind pus în gaj la Bancă de către persoana juridică SRL „Ișcompan”. Mai mult că la caz nu a fost constatat niciun document că gajul de 500 tone de grâu este înstrăinat sau pierdut și nu a fost solicitată suspendarea proceselor pentru a clarifica situația.

Lipsa totală a faptei înstrăinării gajului de 500 tone grâu a fost autorizată public și de către notarul Evghenii Berghi la 20 iunie 2006, prin eliberarea certificatului respectiv cu nr. 72233/6870. Mai mult că și conducerea Băncii de Economii la 03 iulie 2006, sau cu două luni până la pronunțarea sentinței de condamnare a lui, nemijlocit a depus pe numele Judecătoriei Centru un document oficial despre lipsa

oricăror pretenții față de SRL „Ișcompan” și respectiv față de el, precum și lipsa oricărei înstrăinări a gajului.

Invocă că de fapt, prin acțiunile sale, atât OUP, cât și instanțele judecătorești, au săvârșit un amestec abuziv în relațiile contractuale dintre doi parteneri de afaceri, aplicând pentru aceasta fabricarea unui dosar penal numai unei părți pentru a o impune forțat să accepte toate condițiile celeilalte părți.

Consideră că termenul de 8 ani de zile nu poate fi justificat nici prin comportarea lui, care pe ambele preținse capete de acuzare niciodată nu s-a eschivat de a conlucra cu OUP și apoi cu instanțele judecătorești pentru a elucida obiectiv aspectele cauzei.

În această ordine de idei, insistă că absolut nejustificate au fost măsurile de constrângere aplicate lui pe parcursul anilor, deoarece la materialele dosarului, nu există nici o atestare documentară față de el care ar confirma că s-a eschivat de a se prezenta la solicitările OUP și în ședințele de judecată.

Atât în instanța de fond cât și în instanțele de apel și recurs el nu a avut nici o absență nemotivată, anunțând din timp motivul absenței, astfel nu el a împiedicat stabilirea adevărului pe ambele capete de învinuire. Aceasta se datorează în exclusivitate poziției OUP și instanțelor judecătorești.

Consideră că procurorii au refuzat să întreprindă măsurile de investigație cerute de el anume în BC „Universalbank” SA pentru a stabili toate circumstanțele apariției „Extrasului” în Bancă; anume Procurorul I. Matușenco (Procuratura sect. Buiucani), căruia i-a fost repartizată plângerea SA „Loteria Moldovei” (și nu plângerea BC „Universalbank” SA), nu a întreprins absolut nici o măsură procesuală pentru a clarifica nemijlocit de la conducerea Băncii în ce circumstanțe a fost semnat contractul de gaj cu SA „Loteria Moldovei”, a stat sau nu „Extrasul” la baza semnării acestui contract sau contractul respectiv a fost semnat în baza altor documente prezentate de el, în ce circumstanțe a apărut acest „Extras” în Bancă și dacă acest document în 1998 a fost administrat și atașat oficial la dosarul de creditare, verificând totodată la fața locului și toate componentele și componentele inițiale ale acestui dosar de creditare care, conform regulamentelor BNM, obligatoriu trebuia să conțină originalul tuturor documentelor prezentate de el și de alți debitori gajiști, inclusiv și debitorul principal.

Nici una din măsurile de investigație operative menționate mai sus nu au fost întreprinse de procurorul sus menționat. În așa mod, nu numai că nu au fost respectate cerințele art. 93 CPP, dar deschis au fost ignorate și sarcinile stabilite de procurorul ierarhic superior.

Susține că tergiversarea examinării cauzei într-un termen rezonabil a fost generată de conduita organului de urmărire penală în persoana procurorului sect. Buiucani mun. Chișinău, care nu a întreprins măsurile necesare, nu a organizat o investigare profesională pentru a cerceta sub toate aspectele circumstanțele invocate în sesizare.

Pe parcursul a aproximativ trei săptămâni unica ce a reușit Procurorul, a fost pregătirea și expedierea cererii în adresa Procuraturii sect. Centru pentru continuarea investigațiilor cu toate că și SA „Loteria Moldovei” și BC „Universalbank” SA și presupusul bănuir, adică el, teritorial aparțineau la sect. Buiucani mun. Chișinău.

Astfel, lipsa unei investigații preliminare efective din partea OUP l-au privat pe el de posibilitatea de a-și construi argumentat din start apărarea sa contra învinuirilor inventate aduse de Procurori.

Ce ține de comportamentul procurorilor din Procuratura sect. Centru mun. Chișinău și Procurorilor Procuraturii Anticorupție, indică că a fost admis un șir de grave erori, care au contribuit la tergiversarea etapei preliminare a investigațiilor, ce au continuat și la etapa pornirii de către Procuratura sect. Centru a urmăririi penale împotriva lui.

Afirmă că decizia conducerii Procuraturii sect. Centru de a porni proces penal împotriva lui pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 185 alin. (1) și art. 189 alin. (1) Cod penal fost una nemotivată, un act de abuz și exces de serviciu, o samavolnicie comisă de procurorul șef, bazată în exclusivitate pe presupuneri și invenții, impuse mai mult din exteriorul organelor de Procuratură.

La compartimentul conduitei primei instanțe a indicat că examinarea cauzei în prima instanță pe perioada septembrie 2004- septembrie 2006, nu are nici o justificare, deoarece amânările de ședință cel mai des s-au petrecut din cauza absenței sau înlocuirii Procurorului, din cauza neprezentării martorilor acuzării, din cauza suspendării nejustificate a procesului pentru efectuarea unei expertize grafologice adăugătoare la cerința BC „Universalbank” SA, deși ultima avea calitatea procesuală de parte vătămată și nu dispunea de aceste drepturi procedurale.

Consideră că doar în situația dacă instanța ar fi respectat Legea penală și ar fi ținut cont de faptele și raporturile juridice stabilite irevocabil de instanțele de judecată economice, nu ar fi fost posibilă comiterea unor grave încălcări a normelor procesuale în scopul de a crea artificial imaginea prezenței aspectului prejudiciabil în acțiunile lui.

La fel a indicat că deși sentința în prima instanță a fost pronunțată la 15 septembrie 2006, cauza urma a fi transmisă în cancelarie nu mai târziu de începutul lunii octombrie 2006, însă dosarul penal a fost transmis în cancelaria Judecătoriei Centru la 11 ianuarie 2007 peste 4 luni, iar la 01 februarie 2007 a fost semnată dispoziția de executare a sentinței, care a fost expediată la Oficiul de executare Buiucani cu privire la încasarea a sumei de 36000 lei.

La aceiași dată a fost semnată și înștiințarea Procuraturii sect. Centru despre intrarea în vigoare a sentinței redactate și anexarea ei la dosarul de supraveghere.

Respectiv, dacă sentința motivată ar fi fost pronunțată la 15 septembrie 2006 și el nu ar fi depus apelul în termen de 15 zile, apoi sentința trebuia să intre în vigoare la 01 octombrie 2006, dar nu la 01 februarie 2007, fapt despre care instanța a informat doar partea acuzării.

Afirmă că instanța de judecată de la data transmiterii dosarului în cancelaria Judecătoriei Centru – 11 ianuarie 2007 și până la 10 aprilie 2007 - nu l-a informat oficial despre existența sentinței motivate.

Consideră că judecătorul primei instanțe nu numai a distrus intenționat dispozitivul sentinței, dar abuziv și prin exces de putere, a inițiat toată procedura de executare a sentinței din 15 septembrie 2008, fără ca ultima să devină definitivă și executorie, expediind la Oficiul de executare Buiucani titlul executoriu fără a anexa la el copia sentinței motivate.

Insistă că aceste acțiuni abuzive ale instanței de fond au determinat substanțial faptul că el timp de 2 ani de zile, în instanțele de apel și de recurs, și-a apărut doar dreptul de a fi admis apelul ca fiind depus în termen și nu tardiv.

Cu privire la segmentul conduitei instanței de apel la rejudecarea apelului lui la 16 aprilie 2008, menționează că judecând apelul, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, la 16 aprilie 2008 l-a respins ca fiind depus peste termen.

Indică că instanța de apel a imitat rejudecarea apelului și prin omiterea aprecierii gravelor erori de drept comise de către prima instanță, aplicând normele art. 238 Cod penal. În consecință, el a fost condamnat pentru o faptă pe care nu numai că nu a săvârșit-o, dar care în 1998 nici nu era prevăzută de Legea penală ca infracțiune (art. 427 alin.(1) pct. 9 CPP).

Susține că instanța de apel în decizia contestată a omis să aprecieze și să se expună și asupra indicațiilor Colegiului penal lărgit al CSJ din 29 iulie 2008 cu privire la faptul că examinarea cauzei penale pornită la 02 mai 2002 a depășit orice termen rezonabil în sensul prevederilor art. 6 CEDO.

Prin această atitudine, instanța de apel nu numai a încălcat normele art. 436 CPP, dar flagrant nu a respectat nici normele art. 20 alin. (5) CPP, ce prevede că respectarea termenului rezonabil la judecarea cauzelor concrete se verifică de către instanța ierarhic superioară în procesul judecării cauzei respective pe cale de atac ordinară sau extraordinară, la caz apelul fiind o cale ordinară de atac.

Afirmă că în rezultat, datorită comportării neadecvate a două complete de judecată a Curții de Apel Chișinău, timp de mai mult de 2 ani de zile această cauză este practic în același stadiu, similar cu momentul din 04 decembrie 2007, când Colegiul Penal lărgit al CSJ a admis recursul ordinar declarat de Procuror și a dispus rejudecarea cauzei numai din motivele că nu au fost stabilite și apreciate toate circumstanțele dispariției dispozitivului sentinței și respectarea verificării tardivității depunerii apelului.

Toate întârzierile finalizării examinării cauzei date au fost cauzate numai de eșecul instanțelor de fond și de apel și parțial de recurs, avându-se în vedere că deciziile instanței de apel au fost casate, iar criticele și observațiile Curții Supreme de Justiție au fost ignorate și neglijate de către instanța ierarhic inferioară.

Nu există nici un indiciu că el ca inculpat ar fi contribuit cu ceva evident la prelungirea examinării cauzei. Durata procedurilor atât în OUP, cât și în cele judecătorești este extrem de exagerată și nu întrunește nici la un compartiment perioada de timp rezonabilă.

Așadar, din 2002 și 2009, pe ambele capete de acuzare el absolut neîntemeiat a fost bănuț, învinut și condamnat, a devenit practic un ostatic al sistemului național de justiție, fiind supus în mod abuziv și arbitrar și fără necesitate stringentă, măsurilor permanente de înjosire și de constrângere, măsurilor de sechestrare a bunurilor de familie, măsuri care s-au finalizat și cu lipsirea ilicită a lui de a beneficia de drepturile constituționale, fiindu-i retras chiar și pașaportul, cauzându-i prin aceste măsuri ilicite daune materiale și morale în proporții deosebit de mari, mai ales că acțiunile ilicite ale organelor naționale judiciare au fost intenționate.

Drept urmare pentru a curma și a pune capăt acestor fărâdelegi, aplicate față de el pe perioada a 8 ani, în recursul ordinar el a solicitat pentru a treia oară, admiterea acestuia în aceleași condiții susținute anterior.

Cu referirea la conduita instanței de recurs la a treia rejudecare a cauzei penale împotriva lui și pronunțarea deciziei din 09 iunie 2009, constată că și instanța de recurs, inadmisibil pentru o instanță națională judecătorească, a neglijat toate demersurile inculpatului de a administra obiectiv probele care indiscutabil atestau că Judecătoria economică de Circumscripție încă la 24 august 2005 a respins irevocabil acțiunea civilă a Băncii în valoare de 294934 lei, iar conform prevederilor art. 221 alin. (5) CPP RM, Banca respectivă nu a avut nici un drept legal de a înainta aceeași civilă în cadrul procesului penal.

Încălcarea drepturilor lui la un proces echitabil este confirmat și prin poziția instanței de recurs, care a evitat să se expună și asupra cerințelor recursului ordinar referitor la evidentele erori comise la întocmirea proceselor-verbale în instanța de fond.

În așa mod atât prima instanță, cât și cea de apel și recurs flagrant au încălcat art. 6 alin. (1) lit. d) al Convenției Europene și solicită ca această încălcare să fie apreciată în modul respectiv de către instanța judecătorească națională. Confirmare a acestei încălcări din partea autorităților judiciare ale Statului o constituie decizia instanței de recurs și motivele de fapt utilizate referitor la presupusa înstrăinare a gajului de 500 de tone de grâu alimentară.

Depășirea termenului rezonabil al examinării cauzei a fost determinat și de poziția autorităților judiciare ale Statului față de respectarea prevederilor codului de procedură penală. Deci, etapa anchetei preliminare nu s-a finalizat în urma unei investigații nepărtinitoare, profesionale și obiective din partea Procurorilor, dar numai în urma modificărilor la normele Codului penal și Codului de procedură penală și aplicarea lor imediată de către OUP pentru a-și retușa toate erorile și abuzurile comise față de el la pornirea și desfășurarea anchetei preliminare, care de fapt a fost numai imitare de anchetă cu toate că conținutul învinuirii aplicat de OUP în ordonanțele sale era destul de grav.

Mai indică că depășirea termenului rezonabil a fost determinat și de faptul că organele de urmărire penală ilegal, în 2003, au reluat urmărirea penală împotriva lui, iar instanțele naționale nu au dat calificarea respectivă acestor acțiuni, mai sigur au aprobat această ilegalitate.

Astfel, comiterea încălcării a dreptului la o examinare a cauzei în termen rezonabil a fost determinată și de violarea prevederilor art. 4 § 1-2 din Protocolul 7 al Convenției care prevede dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului conform Legii și procedurii penale a Statului respectiv, dacă faptele noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

Încălcarea dreptului lui la o examinare a cauzei sale într-un termen rezonabil s-a desfășurat concomitent și cu încălcarea dreptului lui la libera circulație așa cum

este recunoscut și garantat la § 1 și § 2 ale art. 2 Protocolul 4 și art.8 § 2 - respectul vieții private și de familie - al CEDO.

Consideră că atât OUP, cât și instanța de fond și apel la stabilirea măsurii preventive, au ignorat deschis să ia în considerare și persoana bănuțului, apoi învinutului și inculpatului, care a fost Deputat în primul Parlament (1990-1994), a participat nemijlocit la formarea statalității contemporane moldovenești, la adoptarea simbolicii de stat, la pregătirea și semnarea Declarației despre proclamarea Independenței Republicii Moldova, că el personal a pus bazele Institutului de Consilieri a Președintelui RM, fiind numit Primul Consilier de stat al Primului Președinte al Republicii Moldova; că a făcut parte din Guvernul RM, fiind numit 1992 ca Ministru al Tineretului, Sportului și Turismului, deținând această funcție până în martie 1994, precum și de alte merite.

Pe perioada aplicării măsurii preventive foarte dure, el nu a putut să beneficieze de dreptul constituțional la odihnă cu familia, de tratament la sanatoriu în afara mun. Chișinău, de a-și desfășura facerile și de a-și construi o carieră politică. Mai mult că această măsura de reprimare s-a finalizat și cu retragerea pașaportului național limitându-i orice posibilitate de a călători și interes de serviciu pentru a executa Hotărârea Guvernului RM nr. 1151 din 31 decembrie 1999 cu privire la construcția Centralei electrice Orhei cu paritatea de 100 MW, investiție arhinecesară pentru economia țării în valoare peste 100 mln EURO. În consecință, din mai 2002 au fost întrerupte orice deplasări de serviciu de lungă durată peste hotarele RM la firmele cu care conlucra la acest proiect, fapt ce a afectat foarte serios programul de realizare a proiectului energetic menționat.

În consecință, el a fost nevoit să informeze partenerii străini că este urmărit penal. Iar din iunie 2004 au fost întrerupte orice deplasări, fiind nevoiți să comunice partenerilor străini că de către OUP i s-a aplicat interdicția de a nu părăsi localitatea, fapt ce a generat abandonarea de către parteneri a proiectului, nedorind să colaboreze cu o persoană pusă sub învinuire de propriul Stat.

Insistă că el timp de 8 ani absolut neîntemeiat a fost bănuț, învinuit și condamnat, supus în mod arbitrar și fără necesitate permanent măsurilor de înjosire și de constrângere, măsurilor de sechestrare a bunurilor de familie, măsuri care s-au finalizat și cu lipsirea ilicită a lui de a beneficia de drepturile constituționale, fiindu-i retras chiar și pașaportul, în consecință, prin aceste măsuri ilicite și abuzive, i-au fost cauzate daune materiale și morale în proporții deosebit de mari, mai ales că cauza penală dată a depășit la toate capitolele orice termen rezonabil de examinare.

Numai acțiunile ilicite și abuzive ale autorităților naționale judiciare au determinat faptul că el, timp de 2 ani în Curtea de Apel și Curtea Supremă de Justiție, și-a apărat doar dreptul de a fi admis apelul său ca fiind depus în termen și nu tardiv, după cum insistau procurorii și unele instanțe judecătorești. Durata extrem de îndelungată și cu comiterea gravelor încălcări a drepturilor lui s-a datorat în mare măsură și procedurilor repetate de rejudecare și amânare a ei, cauzate prin comportarea neadecvată a instanței de Apel și de recurs.

Solicită să fie recunoscută încălcarea de către autoritățile naționale judiciare în persoana organului de urmărire penală (Procuratura sect. Buiucani - Procuror A. Matiușenco; Procuratura sect. Centru - Procurori C. Arabadji, A. Rusu, A.

Bolocan, Iu. Alexa, Iu. Garaba, N. Geru), primei instanțe (Judecător I. Țurcan), instanței de Apel (Judecători D. Panov, V. Gurin, E. Conoval, Gh. Stratan, T. Micu, V. Grib), instanței de recurs (S. Furdui, V. Timofti, G. Nicolaev, N. Gordilă, P. Ursachi, T. Popovici, A. Plămădeală, Iu. Diaconu, C. Alerguș, Iu. Cimpoi), a dreptului lui la un proces într-un termen rezonabil - articolul 6 § 1 CEDO.

În conformitate cu prevederile art. 41 al Convenției, solicită recuperarea prejudiciului material în valoare de 1600000 Euro și compensație morală de 800000 Euro, câte 100000 Euro pentru fiecare an cât a durat cauza penală împotriva sa, cauză pornită ilicit și la comandă pe ambele capete de acuzare în baza fabricării probelor și circumstanțelor, stare de fapt ce i-au adus lui și familiei sale nu numai suferințe psihologice de o intensitate deosebit de gravă, dar l-au privat de un șir de drepturi fundamentale ce i-ar fi permis să asigure familiei sale un trai decent și corespunzător, să-și construiască o carieră politică, fiind anterior Deputat în Primul Parlament și votant al Declarației de Independență, ulterior activând în calitate de Consilier al Primului Președinte al Republicii Moldova, și de membru al Guvernului ca Ministru al Tineretului, Sportului și Turismului. De asemenea solicită o compensație pentru acoperirea cheltuielilor de judecată pe care le va suporta în acest proces și care vor fi prezentate pe parcurs.

În cadrul dezbaterilor judiciare reclamantul Pantelei Sandulachi și-a susținut acțiunea, prin concretizarea pretențiilor, solicitând stabilirea încălcării de către organele judiciare ale Statului a dreptului lui la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale în sensul art. 6 CEDO și legislației naționale. Totodată solicitând acordării din contul bugetului de stat o satisfacție echitabilă minimă în mărime de până la 20% din valoarea cerințelor financiare invocate în cererea de chemare în judecată și aceasta întru a evita prelungirea examinării cauzei și adresarea ulterioară la CEDO în cadrul cererii sale.

Tot aici, în vederea susținerii prejudiciului material a indicat distrugerea proiectului CET Orhei de 100 mln. EURO, care a fost autorizat prin Hotărârea Guvernului încă la 31 decembrie 1999 și care urma a fi realizat în anii 2004-2005 cu un beneficiu anual de 10-15 mln Euro, deoarece lui îi aparțineau 40% din valoarea acestui proiect.

Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012 acțiunea a fost admisă parțial, constatată încălcarea de către organele judiciare ale Statului a dreptului reclamantului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sale în sensul prevederilor art. 6 CEDO și în sensul legislației naționale și a fost încasat în beneficiul lui Pantelei Sandulachi din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor – reparația echitabilă în sumă de 400000 Euro sau echivalentul în lei moldovenești la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei.

La 05 martie 2012, Procuratura Generală RM a declarat recurs împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii atacate și emiterea unei hotărâri cu privire la respingerea acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu hotărârea primei instanțe, menționând că hotărârea redactată integral a fost expediată în adresa Procuraturii Generale la 13 februarie 2012, fiind înregistrată în cancelaria Procuraturii la

20 februarie 2012, respectiv, termenul pentru înaintarea recursului este respectat nefiind necesară solicitarea repunerii în termen.

Consideră că prima instanță a admis nejustificat compensarea în folosul intimatului Pantelei Sandulachi a prejudiciului în sumă de 400000 Euro, din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor.

Menționează că intimatul a pretins încasarea de la bugetul de stat a sumei de 1600000 Euro cu titlu de reparare a prejudiciului material și 800000 Euro cu titlu de repararea prejudiciului moral, iar drept argumente a invocat precum că a fost tras la răspundere penală ilegal și că procesul penal (atât la etapa urmăririi penale, cât și judecarea cauzei) a depășit limitele rezonabile de examinare a astfel de cauze.

Susține că în conținutul hotărârii nu este motivată în ce măsură suma de 400000 euro se referă la prejudiciu moral și la cel material.

De asemenea, din hotărâre se desprinde ideea că instanța a motivat cuantumul bănesc al prejudiciului îndeosebi prin prisma Legii nr. 1545 din 1998, dar nu prin prisma Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Consideră că sunt irelevante argumentele instanței referitor la prejudiciul material și anume la faptul că timp de 8 ani s-a aflat sub urmărire penală cu toate consecințele juridice și suferințele morale și de imagine în familie și în societate, precum și sub aspectul că reclamantul a fost afectat și limitat în dreptul de a-și construi o veritabilă carieră politică, dar și de a-și desfășura afacerile, mai ales pentru realizarea proiectului energetic CET Orhei cu capacitatea de 100 MW.

Apreciază critic și drept eronată motivarea instanței, referitor la impactul dosarului penal asupra neexecutării Hotărârii Guvernului nr. 1151 din 31 decembrie 1999 cu privire la construcția Centralei termoelectrice Orhei, pe motiv că nu s-au prezentat probe pertinente și concludente că intentarea dosarului penal în privința lui Pantelei Sandulachi s-a răsfrânt negativ asupra realizării acestui proiect. Aici fiind evident că instanța a preluat, fără analiză critică, doar invocările intimatului.

Mai indică că instanța a omis de a se pronunța și asupra termenului de prescripție invocat de Procuratura Generală.

La 17 iulie 2012 Ministerul Finanțelor RM a depus cerere de alăturare la recursul declarat de către Procuratura Generală RM, susținând acesta în limitele invocate.

Și Ministerul Finanțelor RM susține că soluția instanței, prin care s-a înțeles repararea prejudiciului moral cauzat prin tergiversarea procesului în privința reclamantului pentru o perioadă de peste 8 ani este nejustificată și exagerată din punctul de vedere al întinderii acestuia, considerând că suma de 400000 Euro acordată cu titlu de prejudiciu urmează a fi diminuată până la limita în care va fi considerată rezonabilă conform practicii CEDO.

Indică că ca principiu, aprecierea prejudiciului moral comportă analiza comparată a criteriilor de evaluare menționate prin lege în raport cu circumstanțele și complexitatea cauzei, comportamentul părților și al autorităților implicate, miza procesului pentru reclamant și durata încălcărilor. În orice situație însă, vor fi apreciate nu doar pretențiile pecuniare ale reclamantului, ci și principiul general al echității, precum și obligația primară a instanței de a nu acorda despăgubiri care sunt vădit disproportionale față de practica Curții Europene pe cazuri similare.

Pornind de la raționamentele enunțate și având în vedere că de principiu acțiunea intimatului face parte dintr-o serie similară cu cea a cauzelor Holomiov, Cravcenco și Matei contra Moldovei consideră că pretențiile ultimului referitoare la repararea prejudiciului moral urmează a fi încadrate în limite rezonabile.

Reprezentantul recurentului Procuratura Generală RM – procurorul Oleg Garvriliță, în ședința instanței de recurs, a susținut recursul, cerând admiterea acestuia.

Reprezentantul recurentului Ministerul Finanțelor RM – Octavian Vieru, în ședința instanței de recurs, a susținut recursul, cerând admiterea acestuia, susținând că pretențiile intimatului urmează a fi încadrare în limitele rezonabile.

Intimatul Pantelei Sandulachi fiind înștiințat în mod legal despre locul, data și ora ședinței instanței de recurs, fapt ce se confirmă prin recipisă, nu s-a prezentat, însă a depus o cerere cu privire la amânarea ședinței instanței de recurs.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 19 iulie 2012 demersul lui Pantelei Sandulachi cu privire la amânarea ședinței instanței de recurs a fost respins.

În conformitate cu art. 414 alin. (1) CPC, neprezentarea în ședința de judecată a participantului la proces sau a reprezentantului citat legal despre locul, data și ora ședinței, nu împiedică judecarea recursului.

Audiind reprezentanții recurenților, studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea parțială a acțiunii din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 417 alin. (1) lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să dea o nouă hotărâre fără a restitui pricina spre rejudecare, anulând hotărârea primei instanțe dacă nu este necesar să verifice suplimentar dovezile prezentate în instanța de recurs și dacă circumstanțele pricinii au fost stabilite de prima instanță, însă normele de drept material au fost aplicate eronat.

La caz s-a constatat că Pantelei Sandulachi, făcând uz de noul remediu intern în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, prin acțiunea formulată a solicitat încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor RM în beneficiul său a prejudiciului material și moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, prima instanță s-a pronunțat în favoarea admiterii parțiale a acțiunii, constatând încălcarea de către organele judiciare ale Statului a dreptului lui Pantelei Sandulachi la judecarea în termen rezonabil a cauzei sale penale în sensul prevederilor art. 6 CEDO și în sensul legislației naționale, dispunând încasarea în beneficiul ultimului din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în vederea reparației echitabile, a sumei de 400000 Euro sau echivalentul în lei moldovenești la cursul oficial al Băncii Naționale a Moldovei.

Se constată că la adoptarea soluției date, deși s-a referit la prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin

încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, prima instanță și-a formulat concluzia și sub aspectul prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 ce reglementează modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care, de altfel, nu au nicio relevanță la soluționarea litigiului în cauză.

Or, din conținutul hotărârii contestate, în marea sa măsură, concluziile instanței sunt întemeiate pe faptul acțiunilor ilicite admise de către organul de urmărire penală la fabricarea a două cauze penale împotriva lui Pantelei Sandulachi și pe faptul încălcării procedurii de derulare a urmăririi penale, care a fost urmată și de un comportament tendențios față de reclamant, precum și încălcărilor de procedură comise de instanțele de judecată la judecarea cauzei penale.

La fel, din conținutul hotărârii primei instanțe se reflectă și faptul că instanța, verificând pretențiile reclamantului, s-a referit și la rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, natura dreptului personal lezat, cât și locul acestui în sistemul de valori al persoanei, descrieri care, la fel nici pe departe, nu se încadrează în dispozițiile instituite prin Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 ce are ca scop apărarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, care și urmau a fi reținute la judecarea prezentei cauze, privite prin prisma art. 6 § 1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Astfel, Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale la art. 6 § 1 statuează că orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Conform art. 2 alin. (1) și (2) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta Lege și de legislația procesuală civilă. Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Respectiv, cerința Convenției ca examinarea cauzei să se facă într-un termen rezonabil, trebuie raportată la fiecare caz în parte, luând în considerare durata procedurii, natura pretențiilor, complexitatea procesului, comportamentul autorităților competente și al părților, dificultatea dezbaterilor, aglomerarea rolului instanței precum și exercitarea căilor de atac.

Iar în sensul art. 2 alin. (1) și (2) a Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 este de înțeles că orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, dacă se constată o atare încălcare.

Instanța de recurs menționează că în legislația națională celeritatea judecării proceselor nu este consacrată în mod expres. Însă, codul de procedură penală cuprinde un șir de norme prin care se asigură soluționarea, într-un termen rezonabil, a cauzelor deduse judecării, indiferent de natura lor.

Astfel, în conformitate cu art. 20 alin.(1) și (2) CPP, urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt: complexitatea cazului, comportamentul participanților la proces, conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată.

Iar aliniatul (4) statuează că respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.

Prevederi similare la efectuarea urmăririi penale sunt stabilite și la art. 259 alin. (2) CPP, care reclamă că termenul de urmărire penală într-o cauză concretă se stabilește de către procuror.

Perioada de judecare care urmează a fi luată în considerație la caz.

Din materialele pricinii se constată cu certitudine că la 02 mai 2002, în privința fostului director al ÎM „Loteria Moldovei” SA Pantelei Sandulachi, a fost emisă ordonanța de pornire a procesului penal pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 185 alin. (1) și art. 189 Cod penal.

Perioada de efectuare a urmăririi penale a decurs de la 02 mai 2002 până la 22 iunie 2004, la 09 septembrie 2002, Pantelei Sandulachi fiind interogat ca bănuît.

Prin ordonanța emisă de procurorul sect. Centru mun. Chișinău din 10 decembrie 2002 a fost dispusă anularea ordonanței de suspendarea a urmăririi penale emisă de anchetatorul procuraturii sect. Centru mun. Chișinău din 02 noiembrie 2002.

Prin ordonanța anchetatorului Procuraturii sect. Centru, mun. Chișinău din 10 ianuarie 2003 a fost dispusă suspendarea termenului anchetei preliminare, pe motiv că nu a fost posibil de stabilit persoana care a comis infracțiunea în cauză, care a fost anulată prin ordonanța Procurorului sect. Centru, mun. Chișinău din 19 mai 2003.

Prin ordonanța emisă de Procurorul în Procuratura sect. Centru mun. Chișinău din 10 octombrie 2003 s-a dispus încetarea urmăririi penale, pe motiv că infracțiunile în comiterea cărora se bănuia Pantelei Sandulachi a intervenit termenul de prescripție.

Iar la 15 decembrie 2003 prin încheierea judecătorului de instrucție a fost dispusă anularea ordonanței din 10 octombrie 2003.

La 30 aprilie 2004 procurorul în Procuratura sect. Centru, mun. Chișinău a emis ordonanța de recunoaștere în calitate de bănuît a lui Pantelei Sandulachi pe art. 195 alin. (2) Cod penal.

La 10 mai 2004 a fost dispusă ordonarea expertizei grafologice, iar la 20 mai 2004 a fost întocmit Raportul de expertiză.

Prin ordonanța din 22 iunie 2004 Pantelei Sandulachi a fost pus sub învinuire în baza art. 123/1 Cod penal, în aceeași dată a fost emisă ordonanța de aplicarea a măsurii preventive față de învinuit - obligația de a nu părăsi localitatea.

Tot la 22 iunie 2004 a fost întocmit procesul-verbal de informare a învinuitului despre terminarea urmăririi penale, cât și procesul-verbal de prezentare învinuitului a materialelor de urmărire penală.

Dosarul a fost expediat în instanța de judecată la 11 august 2004.

La fel se reține că prin rezoluția ofițerului de urmărire penală al DGCCE al DCC al CCCEC din 11 martie 2005 a fost dispusă pornirea urmăririi penale pe faptul înstrăinării bunurilor materiale în privința factorilor de decizie ai SRL „Ișcompan” în conformitate cu prevederile art. 251 Cod penal.

Se constată că în perioada 11 martie 2005 - 29 iunie 2005 de către organul de urmărire penală au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- prin ordonanța din 12 aprilie 2005 Pantelei Sandulachi a fost recunoscut ca bănuیت pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 251 Cod penal;

- la 29 iunie 2005 procurorul în Secția conducere a urmăririi penale în organele centrale ale CCCEC, SIS, SV a emis ordonanța de punere sub învinuire în privința lui Pantelei Sandulachi pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 251 Cod penal, în aceeași dată fiind întocmit procesul-verbal de informare a învinuitului despre terminarea urmăririi penale, cât și procesul-verbal de prezentare învinuitului a materialelor de urmărire penală;

- tot la 29 iunie 2005 cauza penală nominalizată a fost expediată pentru examinare la Judecătoria raionului Criuleni.

Din materialul probator rezultă și faptul că la 13 august 2004 în conformitate cu prevederile art. 297 alin. (1) CPP, la Judecătoria Centru mun. Chișinău, a parvenit cauza penală de învinuire a lui Pantelei Sandulache în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 123¹ Cod penal, care la 17 august 2004 a fost repartizată judecătorului raportor, spre examinare, în ședința de judecată, fiind numită pentru 10 septembrie 2004.

La respectiva dată examinarea cauzei a fost amânată pe motivul lipsei avocatului și procurorului, ultimul aflându-se în concediu medical.

La 23 septembrie 2004 la cererea inculpatului Pantelei Sandulachi a fost amânată examinarea cauzei pentru 04 octombrie 2004 pentru a fi citat un martor, însă la această dată, la fel, a fost dispusă amânarea cauzei la cererea avocatului inculpatului, care era în imposibilitatea de a participa, fiind antrenat în alt proces la Judecătoria Orhei.

În legătură cu faptul că judecătorul se afla în concediu medical, la 21 octombrie 2004 cauza a fost amânată pentru 17 noiembrie 2004.

La 17 noiembrie 2004 ședința a fost amânată, la cererea reprezentantului părții vătămate, pentru 17 decembrie 2004.

La 17 decembrie 2004 ședința nu a avut loc din cauza înaintării cererii de amânare de către reprezentantului părții vătămate, pentru aceleași motive invocate anterior.

La 20 ianuarie 2004 ședința instanței de judecată a fost amânată pentru 21 februarie 2005, la demersul procurorului, pentru a lua cunoștință cu materialele dosarului (acesta a intervenit în proces în locul procurorului, care nu mai activa în organele procuraturii).

Prin încheierea din 21 februarie 2005, instanța a admis demersul reprezentantului părții vătămate, a ordonat efectuarea expertizei grafologice și a dispus suspendarea procesului până la întocmirea raportului de expertiză, care a fost întocmit la 10 mai 2005.

La demersul inculpatului a fost amânată ședința din 03 iunie 2005, ultimului fiindu-i acordat termen pentru a lua cunoștință cu concluziile expertului până la 28 iunie 2005.

La 28 iunie 2005 a fost anunțată întrerupere din cauza imposibilității continuării examinării cauzei în legătură cu neprezentarea avocatului inculpatului din motive necunoscute instanței.

La 13 iulie 2005, ședința de judecată a fost amânată, pe motiv că judecătorul a fost antrenat la participarea judecării unei alte cauze în complet de judecată, unde era necesară prezența a 3 judecători.

Ulterior, cauza a fost amânată în legătură cu aflarea judecătorului în concediu medical.

Fiind fixată ședința pentru 15 septembrie 2005, aceasta nu a avut loc fiind amânată pentru a asigura inculpatului apărător în baza art. 70 CPP.

Ședințele din 17 octombrie 2005 și 31 octombrie 2005 au fost amânate din cauza imposibilității examinării cauzei în lipsa procurorului și apărătorului.

La 18 noiembrie 2005 ședința a fost amânată la cererea lui Pantelei Sandulachi, iar cea din 07 decembrie 2005 a fost amânată din cauza imposibilității examinării cauzei în lipsa avocatului.

Ședința din 14 decembrie 2005 la fel a fost amânată din cauza lipsei procurorului și apărătorului, iar cea din 28 decembrie 2005 a fost amânată din cauza imposibilității examinării cauzei în lipsa avocatului inculpatului.

În ședințele din 06 februarie 2006 și 10 februarie 2006 întreruperea ședinței a fost anunțată în legătură cu expirarea timpului preconizat pentru examinarea cauzei date.

La 13 februarie 2006 a fost anunțată întrerupere la demersul reprezentantului părții vătămate pentru a fi citat un martor. La 03 martie 2006 după audierea a doi martori a fost anunțată întrerupere.

La demersul reprezentatului victimei, prin încheierea din 13 martie 2006 în vederea asigurării acțiunii civile a fost dispusă aplicarea sechestrului asupra bunurilor inculpatului.

La 20 martie 2006 și la 28 martie 2006, ședințele de judecată au fost amânate, în legătură cu faptul că judecătorul a fost antrenat la participarea judecării unei alte cauze în complet, unde era necesară prezența a 3 judecători.

În urma înaintării demersului de către inculpat, la 11 aprilie 2006 s-a anunțat întrerupere fiind stabilită ședința pentru 19 aprilie 2006, pentru a acorda termen participanților la proces de a lua cunoștință cu acesta, însă care nu a avut loc din cauza aflării judecătorului în concediu medical.

La 17 mai 2006 prin demersul procurorului s-a solicitat amânarea ședinței în vederea necesității conexării a două cauze penale în învinuirea lui Pantelei Sandulachi.

Prin încheierea Judecătoriei Criuleni din 24 mai 2006 a fost dispusă conexarea penale nominalizate mai sus într-o singură procedură unică.

La 02 iunie 2006 au fost audiați martori și a fost anunțată întrerupere, iar ședința din 14 iunie 2006 a fost amânată la demersul reprezentantului BC „Universalbank” SA.

La cererea inculpatului, la 29 iunie 2006 a fost anunțată întrerupere și i-a fost acordat ultimului termen pentru pregătire de dezbaterile judiciare.

Între timp judecătorul s-a aflat în concediu de odihnă.

În ședința din 12 septembrie 2006 a fost anunțată întrerupere în legătură cu expirarea timpului preconizat pentru examinarea acuzei date.

La 15 septembrie 2006 Judecătoria Centru mun. Chișinău a emis și pronunțat sentința, prin care Pantelei Sandulachi a fost recunoscut culpabil în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 238 CP, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 1500 unități convenționale, la fel Pantelei Sandulachi a fost recunoscut culpabil în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 251 CP, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 1000 unități convenționale. În temeiul art. 84 Cod penal pentru concurs de infracțiuni i-a fost stabilită o pedeapsă definitivă în mărime de 1800 unități convenționale.

La 25 aprilie 2007 Pantelei Sandulachi a declarat apel împotriva sentinței Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006.

La 02 mai 2007 în procedura Curții de Apel Chișinău a parvenit spre examinare în ordine de apel cauza penală de învinuirea lui Pantelei Sandulachi, care prin rezoluția Președintelui Curții de Apel Chișinău a fost repartizată spre examinare judecătorului raportor, iar data ședinței de judecată fiind stabilită pentru 15 mai 2007, ora 10.00.

Se constată că la 15 mai 2007 cauza penală a fost examinată, fiind anunțată întrerupere până la 18 mai 2007, când a fost pronunțată decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul inculpatului Pantelei Sandulachi, casată sentința primei instanțe și a fost pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care Pantelei Sandulachi a fost achitat în baza art.123' (red. anului 1961) și art. 251 Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

La data de 14 iunie 2007 părțile au fost înștiințate despre redactarea deciziei integrale a instanței de apel, iar la 21 iunie 2007 dosarul penal a fost expedit în adresa Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

La 28 decembrie 2007 dosarul penal repetat a parvenit în adresa Curții de Apel Chișinău, deoarece prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 04 decembrie 2007, a fost admis recursul ordinar declarat de procuror, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 18 mai 2007 cu dispunerea rejudecării cauzei penale de învinuirea lui Pantelei Sandulachi.

Prin rezoluția Președintelui Curții de Apel Chișinău din 10 ianuarie 2008 cauza a fost repartizată spre examinare în ordine de apel judecătorului raportor, data

ședinței de judecată fiind stabilită pentru 07 februarie 2008, ședință care a fost amânată pentru 21 februarie 2008, în legătură cu neprezentarea avocatului din oficiu și a inculpatului Pantelei Sandulachi, din motive necunoscute instanței.

La 21 februarie 2008 ședința instanței de apel a fost amânată pentru 20 martie 2008 din motivul neprezentării avocatului din oficiu și a părții civile S. Coțaga din motive necunoscute instanței.

La 20 martie 2008 cauza penală a fost examinată cu anunțarea întreruperii până pe data de 26 martie 2008, ședință care nu a avut loc și a fost amânată la cererea inculpatului pe motiv de boală pentru 16 aprilie 2008.

Prin decizia Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 16 aprilie 2008 a fost respins apelul inculpatului Pantelei Sandulachi ca fiind depus peste termen.

La 17 octombrie 2008 cauza penală a intrat la Curtea de Apel Chișinău ca urmare a deciziei Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29 iulie 2008, prin care a fost admis recursul ordinar declarat de condamnatul Pantelei Sandulachi, casată decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 16 aprilie 2008 și dispusă rejudecarea cauzei de către Curtea de Apel Chișinău.

Drept urmare, la 17 octombrie 2008 cauza penală a fost repartizată aleatoriu judecătorului raportor, care ulterior a fost numită spre examinare pentru 25 noiembrie 2008.

La 25 noiembrie 2008 la cererea inculpatului Pantelei Sandulachi ședința a fost amânată, pe motiv că ultimul n-a acceptat ca apărător avocatul Ciursina N., dorind participarea avocatului Leșan Nicolae, care a mai participat pe această cauză în alte instanțe.

La 16 decembrie 2008 cauza penală a fost examinată cu anunțarea întreruperii până la 17 decembrie 2008 pentru pronunțarea deciziei.

Astfel, la 17 decembrie 2008 Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat decizia, prin care a repus în termen și admis parțial apelul inculpatului Pantelei Sandulachi, a casat sentința Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006 și a emis o nouă hotărâre potrivit modului pentru prima instanță, prin care a încetat procesul penal de acuzare a inculpatului Pantelei Sandulachi în baza art.123¹ (red. anului 1961), din motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune și a menținut sentința în partea condamnării inculpatului Pantelei Sandulachi pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 251 Cod penal la o pedeapsă cu amendă în mărime de 1000 u. c, ceea ce constituie 20000 lei. Totodată, instanța de apel a admis în principiu acțiunea civilă a BC „Universalbank” SA, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

La 12 ianuarie 2009, părțile au fost înștiințate despre redactarea integrală deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 decembrie 2008, cauza fiind expediată în adresa Judecătoriei Centru mun. Chișinău.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel Pantelei Sandulachi a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 17 decembrie 2008.

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09 iunie 2009 a fost admis recursul ordinar declarat de către condamnatul Pantelei Sandulachi, casată parțial decizia Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 17 decembrie 2008 și sentința Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 15 septembrie 2006, fiind

dispusă încetarea procesului penal pe art. 251 Cod penal cu eliberarea lui Pantelei Sandulachi de pedeapsa penală sub formă de 1000 u. c. (20000 lei). În rest hotărârile au fost menținute.

Prin urmare, din informația sus descrisă rezultă că pe capătul de învinuire a lui Pantelei Sandulachi în baza art. 123/1 Cod penal, ordonanța de pornire a procesului penal a fost emisă la 02 mai 2002, prin ordonanța procurorului din 30 aprilie 2004 ultimul a fost recunoscut în calitate de bănuț, iar prin ordonanța din 22 iunie 2004 a fost pus sub învinuire, în aceeași dată fiindu-i aplicată măsura preventivă – obligația de a nu părăsi localitatea cu anunțarea despre terminarea urmăririi penale și aducerea la cunoștință a materialelor dosarului sub semnătură.

Iar la 11 august 2004 dosarul a fost expediat în instanța de judecată.

Pe segmentul învinuirii aduse lui Pantelei Sandulachi în baza art. 251 Cod penal se constată că termenul de anchetă a decurs de la 11 martie 2005 până la 29 iunie 2005, data când cauza penală a fost expediată pentru examinare în instanța de judecată.

O hotărâre definitivă și irevocabilă asupra învinuirilor aduse lui Pantelei Sandulachi prin cauzele penale menționate, conexe ulterior și examinate într-o singură procedură penală, a fost decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 09 iunie 2009.

În această ordine de idei, având în vedere că în materia procedurilor penale termenul de judecare a cauzei începe să curgă din momentul când persoanei i s-a înaintat acuzația penală și se termină odată cu adoptarea unei hotărâri definitive prin care s-a soluționat fondul acuzației, perioada care urmează a fi luată în considerație în speța dată este de 7 ani 1 lună și 7 zile.

Ca urmare a informației relatate, instanța de recurs notează că caracterul rezonabil al duratei procesului trebuie evaluat în lumina circumstanțelor cauzei, în special a criteriilor de apreciere a termenului rezonabil de judecare a pricinii cum sunt: complexitatea cauzei, comportamentul părților, precum și miza (interesul) pentru reclamant (a se vedea, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, §43, ECHR 2000-VII și *Cravcenco v. Moldova*, nr. 13012/12, 15 ianuarie 2008).

Complexitatea cauzei.

Din punct de vedere a complexității, Colegiul nu consideră că această cauză a fost dificilă, fiind una medie de complexitate, având în vedere numărul de acuzații, materialul probator necesar pentru investigare, numărul de martori, precum și rapoartele de expertiză efectuate în cauză, atât în cadrul urmăririi penale, cât și în ședința de judecată a primei instanțe.

Comportamentul părților.

În ceea ce privește conduita autorităților naționale, Colegiul notează că urmărirea penală în perioada de la 02 mai 2002 până la 22 iunie 2004, a derulat cu mai multe omisiuni și încălcări procedurale, ce au dus la întâzieri.

În fața primei instanțe, examinarea pricinii în perioada de la 10 septembrie 2004 până la 15 septembrie 2006, s-a datorat în marea parte amânărilor ședințelor de judecată atât la cererea apărătorului, cât și neprezentării acestuia - 9 ori, precum și a

procurorului - 6, inclusiv și la cererile reprezentantului părții vătămate – 6 ori, a inculpatului – 5 ori.

Astfel, se constată că deși unele amânări au avut loc întemeiat, întru exercitarea drepturilor procedurale a părților, este evident că întinderea duratei de aflare pe rol a cauzei penale în prima instanță a fost generată și prin inactivitatea instanței de a întreprinde măsuri oportune în vederea soluționării litigiului într-un termen rezonabil prin intercalarea amânărilor ca urmare a neprezentării în ședința de judecată a procurorului și apărătorului.

Or, dispozițiile art. 320 și 322 CPP reglementează participarea procurorului și apărătorului la judecarea cauzei și efectele neprezentării acestora, acordând anumite împuterniciri instanței de a nu permite amânarea neîntemeiată a pricinii din cauza acestora.

La fel se reține că cauza a fost amânată de 6 ori, în legătură cu faptul că judecătorul s-a aflat în concediu medical, concediu de odihnă și a fost antrenat în alt proces examinat în complet.

Un alt temei care a favorizat tergiversarea termenului pentru o perioadă de 6 luni, de după pronunțarea sentinței, s-a datorat faptului nerespectării de către instanța de fond a dispozițiilor art. 399 CPP, care avea obligația de a comunica în scris părților despre semnarea sentinței redactate, însă nu s-a conformat acestor prevederi, ce s-a soldat cu declararea apelului împotriva sentinței de către Sandulachi Pantelei doar la 10 aprilie 2007, adică peste 6 luni.

În contextul dat este important de menționat că anume aspectul declarării apelului peste un termen impunător a și constituit ulterior motiv pentru clarificarea unui incident procedural, cum a fost termenul de declarare a apelului împotriva sentinței primei instanțe, fapt ce a generat un impact între concluziile instanței de apel și celei de recurs, care s-au întins o perioadă de aproximativ 2 ani.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ va releva că această cauză penală nu a fost dificilă din punct de vedere factologic sau juridic și nu necesita o muncă juridică vastă. Iar existența unui număr mare de hotărâri judecătorești a instanței de apel și celei de recurs, a fost rezultatul neconformării instanței de apel indicațiilor instanței de recurs, precum și modului de examinare a cauzei de către instanțele judecătorești, dar nu al complexității inerente a cauzei în sine.

În situații similare, Curtea menționează că, „chiar dacă nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar” (a se vedea *Wierciszewska v. Poland*, nr. 41431/98, § 46, 25 noiembrie 2003, și *Pavlyulynets v. Ukraine*, nr. 70767/01, § 51, 06 septembrie 2005).

Instanța de recurs, la acest compartiment remarcă că deși lui Pantelei Sandulachi nu-i poate fi imputată responsabilitatea pentru durata îndelungată a urmăririi penale, faptul dat nu poate fi remarcat și în timpul procedurilor în fața instanțelor de judecată, unde la cererea lui Pantelei Sandulachi a fost inițiată procedura de strămutare a cauzei penale în alte instanțe (16 aprilie 2006), care a fost respinsă prin decizia Colegiului penal a Curții de Apel Chișinău din 25 aprilie 2006.

La fel, adeseori, de acesta au fost înaintate cereri de recuzare procurorului și judecătorului, care au fost considerate ca neargumentate, precum și alte cereri de amânare întru respectarea drepturilor sale procedurale (Raportul Curții Supreme de Justiție din 09 iunie 2009 (f. d. 40-55 și f. d. 344-359 vol. II)).

Totodată, urmează de remarcat că chiar dacă Pantelei Sandulachi și poate fi considerat responsabil pentru perioade nesemnificative de întârziere a examinării cauzei penale, comportamentul său nu a contribuit substanțial la durata procedurilor.

Miza (interesul) pentru reclamant.

La compartimentul ce ține de miza (interesul) procesului pentru reclamant, instanța de recurs menționează că în sensul Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, este de înțeles că miza pentru reclamant în procedurile penale practic nu se pune în discuție, din momentul ce reclamantul prin definiție riscă o pedeapsă penală, respectiv importanța soluționării prompte a chestiunii pentru el este prezumată.

Cu toate acestea, deși în speța dată miza pentru reclamant există, aceasta nu poate fi considerată una majoră, din momentul în care Pantelei Sandulachi pe tot parcursul examinării cauzei nu s-a aflat niciodată în stare de arest. Măsura preventivă aplicată față de el la 22 iunie 2004 a fost obligația de a nu părăsi localitatea, care a fost anulată odată cu intrarea sentinței primei instanțe în vigoare, perioadă după care în privința reclamantului nu au mai fost alese careva restrictive la nivel de constrângere, prin urmare acesta nefiind limitat în libera circulație atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în afara acesteia.

Ca urmare, circumstanțele menționate resping afirmațiile reclamantului precum că i-a fost încălcat dreptul la libera circulație, or această interdicție a existat nu mai mult de 3 ani.

Astfel, la caz, instanța de recurs relevă că deși Pantelei Sandulachi nu a avut un comportament cooperatist cu organele de urmărire penală, procurori și autoritățile judecătorești, organele de urmărire penală și autoritățile judecătorești (instanța de fond și cea de apel) au avut omisiuni, care nu pot fi imputabile intimatului.

În conexiunea celor relatate, reieșind din perioada examinării cauzei penale, de durata totală a procedurilor și de atitudinea părților la judecarea cauzei, de complexitatea ei, precum și miza (interesul) pentru reclamant, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că cerința cu privire la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, prevăzută de legea națională și articolul 6 § 1 al Convenției, în cauza dată nu a fost respectată, aspect care generează constatarea acestei încălcări.

De altfel, și Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție, în decizia din 29 iulie 2008 a remarcat o întârziere neargumentată a procedurilor judiciare în cauza penală a lui Pantelei Sandulachi, până la faza recursului ordinar.

Odată cu formularea acțiunii în prezenta speță, Pantelei Sandulachi a pretins, după concretizarea cerințelor sale și la compensarea prejudiciului material în mărime de până la 20 % din valoarea cerințelor financiare invocate în cererea inițială de chemare în judecată, care constituie până la 320000 Euro, ca urmare a distrugerii proiectului energetic CET Orhei, în valoare de 100 mln. EURO, care a fost autorizat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 1151 din 31 decembrie 1999 și care urma a fi realizat în anii 2004-2005 cu un beneficiu anual de 10-15 mln Euro, dintre care lui îi aparținea 40% din valoarea acestui proiect.

În conformitate cu art. 4 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Finanțelor, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Iar în conformitate cu art. 5 alin. (1) al aceleiași legi, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

În sensul dispozițiilor citate a Legii nominalizate este necesar de a face o distincție la capitolul ce ține de repararea prejudiciului material, care în principiu se raportează mai cu seamă la încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, unde la aprecierea acestuia sunt distinse două capete și anume: prejudiciu real, care de obicei constituie valoarea obiectului neexecutării și penalitățile (dobânda de întârziere).

Or, atunci când se discută durata procedurilor judiciare, fie în aspectul civil, fie în aspectul penal, prejudicii cu titlu material ar putea să apară exclusiv atunci când există o legătură de cauzalitate între pretinsa violare a dreptului la durata rezonabilă a procedurilor și pierderi materiale datorită imposibilității de a se folosi de drepturi pecuniare sau de a se bucura de fructele acestora (a se vedea *Boboc v. Moldova* nr. 27581/04, §44-45, 04 noiembrie 2008 și *Cravcenko v. Moldova*, nr. 13012/02, §64-67, 15 ianuarie 2008).

Prin prisma normelor invocate mai sus, instanța de recurs consideră că pretențiile lui Pantelei Sandulachi privind compensarea prejudiciului material nu au nicio legătură de cauzalitate cu încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei penale.

Aceasta deoarece, reclamantul a încercat să demonstreze prejudiciul material solicitat prin faptul că fiind sub interdicția de a nu părăsi țara, a fost în imposibilitate de a pleca în deplasări, fapt care s-a soldat cu abandonarea proiectului energetic CET Orhei de către partenerii străini, ultimii nedorind să colaboreze cu o persoană pusă sub învinuire de propriu Stat, situații care nu sunt în legătură de tangență cu pretenția ce ar putea constitui obiect de examinare prin prisma Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Mai mult, din argumentele aduse de reclamant rezultă că pretinsul prejudiciu ar fi unul cauzat prin însuși faptul intentării urmăririi penale împotriva lui, precum și prin aplicarea față de el a măsurii preventive de nepărsire a localității, dar nicidecum

din cauza întinderii duratei procedurii penale, fapt care, în coroborare cu normele legale susmenționate, direct indică la netemeinicia pretenție date.

În consecință, stabilind că lui Pantelei Sandulachi i-a fost cauzat un anumit nivel de stres și frustrare, ca urmare a duratei excesive a procedurii penale, instanța de recurs justifică dreptul acestui la repararea prejudiciului moral cauzat.

Totodată, instanța constată că quantumul prejudiciului moral pretins de către Pantelei Sandulachi este vădit disproporțional și excesiv în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

Mai mult, acest quantum este vădit disproporțional și în corelație cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețe similare, unde Moldova este statul pârât și în care sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral variază între 1000 Euro și 3000 Euro, pentru durata nerezonabilă a procedurilor judiciare avută pentru 5 ani sau 10 ani.

În această susținere vine jurisprudența CEDO în cazul SRL Deservire versus Moldova, unde Curtea a acordat cu titlu de prejudiciu moral 600 Euro pentru violarea art. 6 § 1 CEDO în ce privește durata procedurilor timp de 6 ani și în cazul Cravenco versus Moldova, unde Curtea a acordat cea mai mare sumă de 3000 Euro pentru încălcarea termenului rezonabil pentru 10 ani.

Nu este de neglijat și importanța unificării practicii judiciare a instanțelor naționale la acordarea despăgubirilor morale în cazuri similare celor indicate, fiind constatat că quantumul acordat cu titlu de prejudiciu moral în spețe examinate în temeiul Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 variază de la 500 lei până la 35000 lei.

În contextul dat, instanța de recurs va remarca că prima instanță, ignorând cele descrise, greșit a apreciat prejudiciul pretins de către Pantelei Sandulachi acordându-l într-un quantum de 400000 Euro, ce este excesiv și unul vădit disproporțional.

Mai mult că suma prejudiciului a fost stabilită de prima instanță fără a fi delimitat prejudiciul material de cel moral, motiv care în plus indică la ilegalitatea hotărârii recurate și impune casarea acesteia.

Reieșind din cele relatate, având în susținere dispozițiile art. 2 alin. (6) a Legii privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, Colegiul consideră că Pantelei Sandulachi fiind îndreptățit la despăgubiri pentru daune morale și în baza principiilor echitabile acordă ultimului, cu titlu de reparare a acestui prejudiciu, suma de 1000 Euro, echivalentul în lei moldovenești.

La acest capitol, instanța de recurs, ține să menționeze că la aprecierea quantumului prejudiciului moral, în cauza ce este guvernată de prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, nu pot fi luate în considerație invocările susținute de Pantelei Sandulachi în acțiunea sa cum ar fi: pornirea ilicită a cauzei penale și înaintarea acuzării la comandă în baza fabricării probelor și circumstanțelor, starea de fapt ce i-au adus lui și familiei sale nu numai suferințe psihologice de o intensitate deosebit de gravă, dar și privarea de un șir de drepturi

fundamentale ce i-ar fi permis asigurarea familiei sale cu un trai decent și corespunzător, să-și construiască o carieră politică, fiind anterior Deputat în Primul Parlament și votant al Declarației de Independență, ulterior activând în calitate de Consilier al Primului Președinte al Republicii Moldova și de membru al Guvernului ca Ministru al Tineretului, Sportului și Turismului.

Or, asemenea aspecte ar putea constitui temei pentru determinarea mărimii compensației, în cazul în care persoana își apără dreptul său în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin urmare, asemenea critici sunt irelevante în speță.

Cât privește capătul de cerere cu privire la acoperirea cheltuielilor de judecată, Colegiul remarcă că aceste costuri și cheltuieli necesită a fi probate corespunzător.

La caz, însă se constată că, deși Pantelei Sandulachi, a indicat în cererea de chemare în judecată că cheltuielile de judecată suportate vor fi probate, la materialele dosarului lipsesc justificative în acest sens, motiv pentru care pretenția dată se respinge, afirmațiile cu privire la suportarea cheltuielilor de judecată fiind apreciate ca declarative.

Față de cele ce preced și având în vedere că circumstanțele pricinii au fost stabilite de către prima instanță și nu este necesară verificarea suplimentară a cărorva dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa hotărârea primei instanțe și de a emite o nouă hotărâre, prin care a admite parțial acțiunea, a constata faptul încălcării dreptului lui Pantelei Sandulachi la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și a încasa de la bugetul de stat al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Pantelei Sandulachi, în contul reparării prejudiciului moral, suma de 1000 Euro echivalentul în lei moldovenești. În rest acțiunea a respinge.

Totodată, este de reținut că din informația furnizată de către Ministerul Finanțelor RM la 18 iulie 2012 rezultă că documentul executoriu, eliberat întru executarea Hotărârii Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012, prin care a fost dispusă încasarea sumei de 400000 Euro din contul bugetului de stat în beneficiul reclamantului Pantelei Sandulachi, a fost executat.

Conform art. 157 alin. (1) Codul de executare, în cazul în care hotărârea executată se anulează și, după rejudecarea pricinii, se adoptă o hotărâre prin care acțiunea se respinge parțial sau integral ori o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, instanța de judecată dispune din oficiu restituirea către pârât (debitor), din contul reclamantului (creditorului), a tot ceea ce s-a încasat în temeiul hotărârii anulate, precum și a cheltuielilor de executare.

Drept urmare a celor menționate, Colegiul consideră necesar de a nu pune în executare prezenta hotărâre cu privire la încasarea de la bugetul de stat al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM în beneficiul lui Pantelei

Sandulachi a sumei de 1000 Euro și a dispune întoarcerea executării hotărârii Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012 prin încasarea din contul lui Pantelei Sandulachi în contul bugetului de stat a Republicii Moldova suma de 399000 (trei sute nouăzeci și nouă mii) Euro.

În conformitate cu art. art. 417 alin. (1), 419 CPC, art. 157 Cod de executare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Se casează hotărârea Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Pantelei Sandulachi împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată a lui Pantelei Sandulachi.

Se constată faptul încălcării dreptului lui Pantelei Sandulachi la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale.

Se încasează de la bugetul de stat al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova în beneficiul lui Pantelei Sandulachi, în contul reparării prejudiciului moral, suma de 1000 (una mie) Euro, echivalent în lei moldovenești, fără punerea hotărârii în executare.

În rest acțiunea se respinge.

Se dispune întoarcerea executării hotărârii Curții de Apel Chișinău din 23 ianuarie 2012 prin încasarea din contul lui Pantelei Sandulachi în contul bugetului de stat a Republicii Moldova suma de 399000 (trei sute nouăzeci și nouă mii) Euro.

Decizia este irevocabilă de la pronunțare.

Președintele completului, judecător

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Valeriu Arhip

Valentin Barba